

NJ 1979, 110

Hof Leeuwarden, 21-12-1978

Hof Leeuwarden 21-12-1978, ECLI:NL:GHLEE:1978:AC6441, m.nt. Th.W. van Veen

Instantie	Hof Leeuwarden
Datum	21 december 1978
Magistraten	Beverluis, Beekhuis, Van Der Minne
Zaaknummer	[1978-12-21/NJ_57475]
Noot	Th.W. van Veen
LJN	AC6441
JCDI	JCDI:ADS126664:1
Vakgebied(en)	Onbekend (V) Materieel strafrecht / Delicten Wetboek van Strafrecht
Brondocumenten	ECLI:NL:GHLEE:1978:AC6441, Uitspraak, Hof Leeuwarden, 21-12-1978
Wetingang	Sr art. 326

Essentie

Prehistorische voorwerpen echt of modern vervaardigde artefacten?*

Samenvatting

* Zie de noot onder het arrest. (Red.)

Uitspraak

O. dat de eerste Rechter - er van uitgaande, dat een steen, aangeduid als de Blauwmeerbijl, een steen aangeduid als de Leemdijkbijl, en een steen, aangeduid als de schaaf uit Hijken, als modern vervaardigde artefacten moeten worden beschouwd, en dat de stenen, behorende tot de collecties Hoogersmilde en Hijken, eveneens moderne fabricaten zijn - heeft vastgesteld, dat uit de bewijsmiddelen kan worden afgeleid, dat de bewerking van deze stenen tot op artefacten uit het middenpalaeolithicum gelijkende voorwerpen door een ander of anderen dan verdachte uitgesloten moet worden geacht;

dat de eerste Rechter niet nader heeft aangegeven uit welke bewijsmiddelen bovenstaande vaststelling is afgeleid, en die vaststelling niet wettig en overtuigend door de door de eerste Rechter gebezigde bewijsmiddelen wordt geschraagd;

O. dat de eerste Rechter, o.m. lettende op bovengenoemde moderne vervaardiging en op de zojuist genoemde vaststelling, heeft geoordeeld, dat het verdachte zelf is geweest, die recentelijk vuurstenen heeft bewerkt tot de werktuigen, die de collecties Hoogersmilde en Hijken vormen en die als Blauwmeerbijl, Leemdijkbijl en de schaaf uit Hijken bekend zijn;

dat het in het licht van dit oordeel niet duidelijk is hoe de eerste Rechter dan het de verdachte mede ten laste gelegde valselijk vervaardigen of vervalsen van een of meer der laatstgenoemde stenen ('hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd') niet bewezen heeft kunnen achten, zijnde de - verdachte door de eerste Rechter geincrimineerde - 'moderne vervaardiging', 'moderne fabricage', dan wel 'recentelijke bewerking' binnen het kader van de ten lastelegging niet anders te verstaan dan valselijk vervaardigen of vervalsen;

O, dat de eerste Rechter door hetgeen hierboven als zijn oordeel is weergegeven is geleid tot de vaststelling, dat de aldus door verdachte vervaardigde steenbewerkingen niet in die vorm als middenpalaeolithische artefacten door hem gevonden kunnen zijn op de door hem als vindplaats opgegeven lokaties en dat de door hem gedane verklaringen t.a.v. de omstandigheden, waaronder die stenen werden gevonden, niet anders dan strijdig met de waarheid kunnen zijn geweest;

dat deze vaststelling, nu die mede steunt op de uitdrukkelijk niet bewezen verklaarde door verdachte vervaardigde steenbewerkingen, niet naar de eisen van de wet met redenen omkleed;

O. dat o.g.v. een en ander, en bovendien op grond dat het Hof na opnieuw gehouden onderzoek komt tot een andere beslissing dan de eerste Rechter, het vonnis waarvan beroep moet worden vernietigd en opnieuw moet worden recht gedaan;

O. dat bij inleidende dagvaarding aan verdachte is ten laste gelegd, dat hij in of omstreeks eind dec. 1972- begin jan. 1973, althans in het tijdvak, gevormd door de jaren 1969 t/m de eerste helft van het jaar 1973, in het arr. Assen, in elk geval in Nederland, telkens met het oogmerk om zich of een ander wederrechtelijk te bevoordelen, telkens door middel van een of meer listige kunstgrepen en/of een samenweefsel van verdichtsels, telkens de provincie Drenthe, althans het Bestuur daarvan, heeft bewogen tot de afgifte van enig goed, of tot het aangaan van een schuld, of het tenietdoen van een inschuld, immers heeft hij, verdachte, ten tijde en ter plaatse als voormeld, telkens met het oogmerk om zich of een ander wederrechtelijk te bevoordelen, opzettelijk listiglijk en in strijd met de waarheid, telkens een of meer stenen, t.w.:

een steen, aangeduid als de Blauwmeerbijl,

een steen, aangeduid als de Leemdijkbijl,

een steen, aangeduid als de schaaf uit Hijken,

een steen, aangeduid als een natuurprodukt uit Hijken,

en een steen, aangeduid als een steenafslag uit Hijken, geheel of ten dele valselijk vervaardigd of doen vervaardigen, dan wel vervalst of doen vervalsen, en/of t.a.v. de omstandigheden, waaronder een of meer van genoemde stenen werden gevonden een verklaring opgegeven welke geheel dan wel gedeeltelijk strijdig was met de waarheid, zulks met de bedoeling van hem, verdachte, genoemde stenen voor echte en onvervalste stenen voorwerpen uit de Prehistorie te doen doorgaan, welke stenen voorwerpen hij, verdachte, ten verkoop heeft aangeboden aan de Provincie Drenthe, althans het Bestuur daarvan, door welk een en ander, in onderling verband en samenhang beschouwd, telkens de Provincie Drenthe, althans het Bestuur daarvan is bewogen tot het sluiten van een overeenkomst van koop en verkoop m.b.t. - o.m. - genoemde stenen, en betaling van de totale koopsom ten bedrage van f 50 000, althans enig geldsbedrag aan hem, verdachte;

O. hieromtrent:

dat het Hof - uitgaande van de vooronderstelling, dat een of meer der in de tenlastelegging genoemde stenen modern vervaardigde artefacten zijn - niet bewezen acht dat verdachte de betrokken steen of stenen valselijk heeft vervaardigd of doen vervaardigen dan wel heeft vervalst of doen vervalsen;

dat het Hof - in dezelfde vooronderstelling - evenmin bewezen acht dat verdachte t.a.v. de omstandigheden waaronder de betrokken steen of stenen werden gevonden een verklaring heeft gegeven welke geheel dan wel gedeeltelijk strijdig was met de waarheid;

dat het Hof - wederom in genoemde vooronderstelling - voor enige redenering van de strekking dat verdachte

de betrokken steen of stenen valselijk moet hebben vervaardigd (of doen vervaardigen) dan wel moet hebben vervalst (of doen vervalsen) en/of van de strekking dat t.a.v. de vondstomstandigheden van de betrokken steen of stenen een met de waarheid strijdige verklaring moet zijn opgegeven omdat zulks noodzakelijkerwijs voortvloeit uit andere gebleken feitelijkheden of omstandigheden, geen plaats acht, daar voor zodanige feitelijkheden en omstandigheden - van welke aard ook - evenmin wettig en overtuigend bewijs voorhanden is;

dat het bovenstaande te sterker geldt, wanneer wordt uitgegaan van de vooronderstelling, dat de betrokken stenen echte en onvervalste stenen voorwerpen uit de Prehistorie zijn;

O. dat reeds o.g.v. het in de vier voorafgaande alinea's overwogene verdachte moet worden vrijgesproken van het hem ten laste gelegde, en het Hof in het midden kan laten - en ook in het midden laat -, of de betrokken stenen als echte en onvervalste stenen voorwerpen uit de Prehistorie moeten worden aangemerkt dan wel of een of meer van deze stenen modern vervaardigde artefacten zijn, en of de overige bestanddelen van de ten lastelegging wel of niet bewezen moeten worden geacht;

O. dat het Hof geen gronden aanwezig acht om t.a.v. de inbeslaggenomen voorwerpen anders te beslissen dan hieronder is vermeld; Volgt vrijspraak en teruggave van de inbeslaggenomen voorwerpen. (Red.)

Noot

Auteur: Th.W. van Veen

Noot

1

Het is voor een strafrechter niet erg aantrekkelijk te moeten oordelen over valsheid van schilderijen, antieke munten, praehistorische bijlen, zolang er deskundigen zijn die elkaar tegenspreken. De kans op een vergissing is niet gering en hij is aangewezen op een oordeel van deskundigen, waarvan hij de draagwijdte soms niet goed kan overzien. Daarom is het zo goed te begrijpen dat het Hof gekozen heeft voor een redenering, die de vraag of nu de praehistorische voorwerpen wel of niet 'echt' waren, in het midden liet.

Toch lijkt het mij toe dat het Hof door de zure appel heen had moeten bijten. Want of de verdachte het bestuur van de provincie Drenthe heeft opgelicht, hangt af van de vraag of de voorwerpen echt of vals waren. Waren zij echt, dan is er van oplichting geen sprake. Waren zij vals, dan had het Hof gestaan voor de vraag of de verdachte heeft geweten dat zij vals waren.

2

De tenlastelegging beschuldigt de verdachte van oplichting, hetzij door middel van listige kunstgrepen, hetzij door een samenweefsel van verdichtsels, twee van de drie in art. 326 Sr. strafbaar gestelde methoden van oplichting. Als listige kunstgreep is beschreven het bewerken of doen bewerken van stenen door de verdachte, zodat die gelijken op praehistorische werktuigen, met het oogmerk, die als zodanig aan de man (hier het bestuur van de provincie Drenthe) te brengen. Het Hof meent nu dat het bewijsmateriaal onvoldoende is om waar te maken dat de verdachte de stenen zelf heeft nagemaakt of laten namaken. En dan, zegt het Hof, is het niet meer van belang of zij echt of nagemaakt zijn. Want de listige kunstgreep wordt in de tenlastelegging aan de verdachte zelf toegeschreven. Hoewel mijns inziens het voldoende zou zijn geweest als was ten laste gelegd dat de verdachte had geweten, dat de voorwerpen nagemaakt waren.

Maar die redenering lijdt mijns inziens schipbreuk bij het ook ten laste gelegde bewegen door middel van verdichtsels. Immers dat middel is feitelijk uitgewerkt in de passage, waarin wordt gesproken van de omstandigheden, waaronder de stenen werden gevonden. Die vondstomstandigheden zijn door de verdachte

vastgelegd. Welnu, als de stenen namaak zijn, dan kunnen die omstandigheden niet juist zijn weergegeven. In ieder geval klopt dan de opgave van de verdachte over de aard van de stenen niet en rijst de verdenking, dat hij met zijn deskundigheid die valsheid moet hebben onderkend en dat hij dus opzettelijk, tegen beter weten in, die stenen als werktuigen uit het stenen tijdperk ten verkoop heeft aangeboden. Dan is wel beslissend of de stenen al dan niet nagemaakt, dus vals zijn.

3

Het arrest van het Hof is daarom een voorbeeld van een niet onaanvechtbare motivering van een vrijspraak, die echter in cassatie onaantastbaar is omdat zij niet het gevolg is geweest van een onoorbare interpretatie van de tenlastelegging, waardoor de grondslag zou zijn verlaten.

Dat het Hof anders dan de Rb. Assen in eerste aanleg geen van de stenen aan het verkeer heeft onttrokken, wijst er op dat het geen strijd met de wet of het algemeen belang van het ongecontroleerd bezit van deze stenen voorwerpen vreest. Voor musea kunnen voorwerpen, waarvan de echtheid op zo spectaculaire wijze in twijfel is getrokken, reeds daarom van waarde zijn.

Th.W.v.V